

Vijftig jaar *Tijdschrift voor Criminologie* in cijfers

Wat gebeurde er de afgelopen tien jaar?*

Ben Rovers & Ruben Boers

Tien jaar geleden verscheen een overzichtsartikel van auteurs en hun publicaties in TvC. Dit artikel is daarop een vervolg. Gekeken is naar de achtergronden van de auteurs, de inhoud van hun artikelen, de citaties en van welk instituut zij afkomstig waren. Er is ook aandacht voor de meest en langst publicerende auteurs. Het aantal vrouwelijke auteurs en Vlaamse criminologen is toegenomen. Daarnaast zien we in toenemende mate auteurs met criminologie als 'brondiscipline'. Inhoudelijk is er meer aandacht voor recidive en levensloopcriminologie en onderwerpen als geweld, seksuele delicten en georganiseerde criminaliteit. Een groot aantal auteurs was verbonden aan het NSCR.

In 1999, ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan, verscheen een cijfermatig overzicht van dit tijdschrift. Rovers beschreef daarin de achtergronden van auteurs die in het tijdschrift hadden gepubliceerd, de inhoud van de artikelen en de literatuur waarnaar zij verwezen (Rovers, 1999). Nu, tien jaar later, presenteren we hierop een vervolg, met nadruk op de ontwikkelingen in het laatste decennium (1999-2008). We zullen deze telkens beschrijven tegen de achtergrond van ontwikkelingen die het tijdschrift eerder doormaakte. We hebben hier twee overzichten toegevoegd die in de vorige editie ontbraken: de langst publicerende auteurs en de auteurs met de meeste zelfcitaties in één artikel, achter de schermen ook wel aangeduid als de narcisme-index.

Hierna gaan we eerst in op enkele selectie- en definitiekwesties. Daarna bespreken we achtereenvolgens de ontwikkelingen ten aanzien van de verschenen nummers, de auteurs die in het tijdschrift schreven, de inhoud van de artikelen en de auteurs en titels waarnaar verwezen werd.

Enkele selectie- en definitiekwesties

Onze inventarisatie beperkt zich tot bijdragen aan het tijdschrift die een wetenschappelijk karakter hebben. Dit betekent dat we telkens een onderscheid hebben gemaakt tussen wetenschappelijke en andersoortige bijdragen, zoals bijvoorbeeld inleidingen, columns, boekbesprekingen en dergelijke. Dit onderscheid is niet altijd kraakhelder, omdat met name in de vroege jaren essayistische stukken moeilijk te onderscheiden waren van wetenschappelijke bijdragen. De laatste jaren zien we bij-

* De auteurs wensen de volgende personen in het bijzonder te bedanken voor hun bijdragen aan dit artikel: Loek Razoux Schultz voor het beschikbaar stellen van zijn bibliografische goudmijn, de studenten Sander Mijnhijmer en Linda Vermeulen van Avans Hogeschool voor hun medewerking aan de dataverzameling, en Peter Sluiter en Jan Nijboer van TvC voor hun begrip en ondersteuning bij dit wat hobbelige traject.

voorbeeld steeds vaker inleidingen bij themanummers die (veel) verder gaan dan het louter inleiden van de andere bijdragen. Artikelen en discussieartikelen (inclusief replieken en duplieken) zijn meegenomen in de inventarisatie. Alle andere soorten bijdragen zijn buiten beschouwing gelaten.¹

Wie kan worden beschouwd als auteur van een artikel? De laatste jaren zien we in toenemende mate artikelen geschreven door een groep van auteurs. Om praktische en inhoudelijke redenen hebben we ervoor gekozen alleen de eerste drie auteurs in onze inventarisatie mee te nemen. We hebben geen gewicht toegekend aan deze auteurs. Dus de derde auteur van een artikel telt even zwaar als de eerste auteur.

Literatuurverwijzingen in artikelen zijn integraal overgenomen met uitzondering van enkele categorieën zoals kamerstukken en verwijzingen naar wetboeken en dergelijke. De standaardisering die vele jaren geleden is doorgevoerd, maakt het gemakkelijk deze gegevens over te nemen uit de literatuurlijsten die bij de artikelen zijn gevoegd. In oudere nummers zijn de literatuurverwijzingen uit de voetnoten overgenomen.

De nummers die verschenen

In de afgelopen 50 jaar zijn 253 nummers van het tijdschrift verschenen. De laatste tien jaar kwam het tijdschrift vier keer per jaar uit. In 2004 verscheen een extra nummer waarin Vlaamse criminologen hun licht lieten schijnen op de Nederlandse criminologiebeoefening. Dit was ter gelegenheid van het 45-jarig bestaan van dit tijdschrift en het 30-jarig bestaan van de Nederlandse Vereniging voor Kriminologie.

In vijftig jaar verschenen 1.118 artikelen (selectie van wetenschappelijke bijdragen). De laatste tien jaar is de ontwikkeling doorgezet die in de jaren negentig is gestart, waarbij twee themanummers per jaar verschijnen naast twee varianummers met 'vrije' bijdragen. Gemiddeld staan in een nummer 6,4 artikelen. In themanummers ligt dit aantal hoger dan in varianummers. De gemiddelde lengte van artikelen is in de afgelopen jaren niet sterk gewijzigd en lag de laatste tien jaar op 11 à 12 pagina's.

De achtergronden van auteurs

In tabel 1 worden enige achtergrondkenmerken gepresenteerd van auteurs die in het tijdschrift gepubliceerd hebben. Het gaat hierbij om een telling van auteurs per artikel. Personen die meer dan één artikel hebben gepubliceerd, komen in deze telling derhalve vaker voor.

1 Substantiële inleidingen zijn als artikel meegenomen. Kronieken die de laatste jaren regelmatig verschijnen, zijn buiten beschouwing gelaten. Zie Rovers (1999) voor een uitvoeriger verantwoording van deze selectie.

Tabel 1: Achtergrondkenmerken van auteurs

	1959- 1968	1969- 1978	1979- 1988	1989- 1998	1999- 2008
Aantal auteurs per artikel (%)					
één auteur	90	62	70	71	52
twee auteurs	9	29	24	20	31
drie of meer auteurs	1	9	6	9	17
Geslacht van auteur(s) (%)					
man	93	83	77	73	56
man + vrouw	2	12	10	9	23
vrouw	5	5	13	18	22
Disciplinaire achtergrond* (%)*					
<i>alfa</i>	<u>31</u>	<u>24</u>	<u>34</u>	<u>26</u>	<u>17</u>
rechten	30	18	29	20	7
geschiedenis	0	4	2	4	3
overige alfa	1	3	4	2	< 1
<i>gamma</i>	<u>35</u>	<u>69</u>	<u>77</u>	<u>83</u>	<u>88</u>
criminologie	5	8	14	13	33
psychologie	20	46	41	21	25
sociologie	11	29	30	41	32
antropologie	0	1	0	8	5
pedagogiek/onderwijskunde	1	4	2	4	10
politicologie/bestuurskunde	1	0	2	7	13
overige gamma	0	0	2	3	2
<i>beta</i>	<u>25</u>	<u>9</u>	<u>6</u>	<u>5</u>	<u>7</u>
psychiatrie	24	6	0	< 1	3
ov. geneeskunde/biologie	1	3	4	1	2
wiskunde/statistiek/natuur/techniek	0	1	3	4	3
<i>overige opleidingen of onbekend</i>	<u>14</u>	<u>14</u>	<u>12</u>	<u>10</u>	<u>0</u>
Institutionele achtergrond* (%)*					
universiteiten totaal	41	80	81	79	75
Universiteit Groningen	15	27	13	7	8
Universiteit van Amsterdam	2	15	13	17	6
Universiteit Utrecht	8	3	12	14	8
Vrije Universiteit	5	11	12	11	11
Universiteit Leiden (incl. NSCR)	2	4	8	9	27
Radboud Universiteit Nijmegen	6	10	7	3	1
Erasmus Universiteit Rotterdam	0	3	7	10	6
Universiteit Twente	0	0	4	7	1

Tabel 1: (Vervolg)

	1959- 1968	1969- 1978	1979- 1988	1989- 1998	1999- 2008
Universiteit Tilburg	1	1	< 1	1	1
Universiteit Maastricht	0	0	0	1	2
overige universiteiten**	3	13	7	10	21
NSCR	0	0	0	2	23
WODC	0	4	13	13	11
landelijke en lokale overheid	5	5	15	20	17
instellingen voor strafrechtspleging	29	9	2	4	5
overige publieke sector	15	1	4	4	11
bedrijfsleven	0	0	1	3	2
overige of onbekend	16	8	5	3	3

* Percentages tellen niet op tot 100, omdat de categorieën elkaar niet wederzijds uitsluiten.

** De laatste 10 jaar zijn dit vooral Belgische universiteiten (deze kunnen echter niet apart uitgesplitst worden).

We zien in deze tabel enkele opvallende verschuivingen die met name in de laatste tien jaar zijn opgetreden. In de eerste plaats hebben deze betrekking op het aantal auteurs per artikel. Het percentage artikelen dat door één auteur wordt geschreven is drastisch gedaald: van 90 procent in de jaren zestig naar 71 in de jaren negentig en 52 in het laatste decennium. Vooral de laatste tien jaar zijn er dus veel meer artikelen geschreven door twee of meer auteurs.

Een andere opvallende verschuiving zien we bij de sekse van auteurs. De derde feministische golf lijkt nu eindelijk neer te slaan in de geslachtelijke verdeling van auteurs in het tijdschrift. In de laatste tien jaar was bij 45 procent van de artikelen ten minste één vrouwelijke auteur betrokken. Tien jaar daarvoor bedroeg dit percentage nog 27. Niet eerder in de geschiedenis van het tijdschrift was zo'n forse toename te signaleren. In de eerste tien jaar van haar bestaan werd het tijdschrift vooral volgeschreven door mannen (93 procent van de artikelen).

Ook in de disciplinaire achtergrond van de auteurs zien we de nodige ontwikkelingen.² De laatste tien jaar is het percentage criminologen onder de auteurs fors toegenomen, terwijl het aantal juristen en sociologen sterk afnam. Deze verschuiving heeft deels een reëel karakter, doordat bijvoorbeeld het aantal Vlaamse criminologen dat in het tijdschrift schreef, de afgelopen tien jaar sterk is toegenomen. Maar ook het 'op de markt' komen van Nederlandse afgestudeerden in de criminologie zal hieraan een bijdrage hebben geleverd. Daarnaast is echter ook sprake van een registratie-effect, omdat de disciplinaire achtergrond tot en met 1998 is vastgesteld aan de hand van de afstudeerdiscipline. Deze informatie kan steeds moeilijker achterhaald worden, omdat steeds meer gepromoveerden in het

2 De percentages in tabel 1 tellen niet altijd op tot 100, omdat per artikel een variërend aantal disciplines en instituten is genoteerd. Een en ander is afhankelijk van het aantal auteurs van een artikel en van het aantal disciplines en aanstellingen per auteur (per auteur maximaal twee van ieder genoteerd).

tijdschrift schrijven. Deze zijn vaak gepromoveerd op een criminologisch proefschrift. Ook noemen onderzoekers in het criminologische veld zichzelf vaak criminoloog, ook al komt men oorspronkelijk uit een andere discipline. De toename van het aantal criminologen en de bijna evenredige afname van het aantal juristen en sociologen is derhalve een reëel verschijnsel, maar waarschijnlijk is de verschuiving minder sterk dan de cijfers in tabel 1 aangeven.

Wat verder opvalt, is dat disciplines als pedagogiek/onderwijskunde en politicologie/bestuurskunde de laatste tien jaar een kleine opmars hebben gemaakt in het tijdschrift. Bij bijna een kwart van alle artikelen (23 procent) was ten minste één auteur uit deze disciplines betrokken. In de tien jaar daarvoor was dit nog 11 procent. Als het gaat om institutionele achtergrond, kunnen we vaststellen dat ook de laatste tien jaar de overgrote meerderheid van de artikelen is geschreven door auteurs die werkzaam zijn bij een universiteit of een daaraan gelieerd instituut (bijvoorbeeld een NWO-instituut). Bij driekwart van de artikelen waren auteurs met deze achtergrond betrokken. We zien de laatste jaren wel forse verschuivingen tussen de universiteiten. Met name het aantal artikelen afkomstig uit Leiden is in de afgelopen tien jaar spectaculair toegenomen. Deze toename komt geheel voor rekening van het NSCR. Bij 23 procent van alle artikelen die afgelopen decennium in TvC verschenen was ten minste één auteur van het NSCR betrokken. Daarmee heeft dit instituut een zeer dominante positie in het tijdschrift gekregen, vergelijkbaar met de dominantie van het Groningse Criminologisch Instituut in de jaren zeventig, toen Jongman en Buikhuisen daar de scepter zwaaiden. In de jaren zeventig was bij een kwart van alle artikelen een auteur van dit instituut betrokken (vooral ook Jongman en Buikhuisen zelf).

We zien ook een toename van auteurs van 'overige' universiteiten (van 10 naar 21 procent in de laatste tien jaar). Deze toename komt vooral voor rekening van de Belgische/Vlaamse criminologen.³ Universiteiten met een geringere vertegenwoordiging in het tijdschrift zijn vooral de UvA en de Universiteit Utrecht. Het aandeel artikelen waarbij auteurs van Nederlandse universitaire criminologische instituten betrokken zijn, is in de afgelopen tien jaar min of meer constant gebleven op 42 procent.

Bij de niet-universitaire organisaties zien we een toename van auteurs die afkomstig zijn uit de 'overige' publieke sector. Het betreft hier vooral personen die werkzaam zijn bij zelfstandige onderzoeksinstituten zoals het CBS, het SCP, TNO en dergelijke, maar in toenemende mate ook personen uit andere dan universitaire onderwijsvelden, zoals de politieacademie en HBO's. Het aandeel artikelen waarbij auteurs van het WODC betrokken waren, lag de afgelopen tien jaar op 11 procent (dat is vergelijkbaar met eerdere jaren, toen het gemiddeld 13 procent was).

Veel- en langschrijvers

In tabel 2 presenteren we de top 25 van meest publicerende auteurs over de afgelopen vijftig jaar (op basis van zowel aantal gepubliceerde pagina's als aantal gepu-

3 De Belgische/Vlaamse criminologen zijn bij de dataverzameling niet verder uitgesplitst.

Tabel 2: Top 25 van meest publicerende auteurs over 50 jaar, vergeleken met top 10 over eerste 40 en laatste 10 jaar (op basis van aantallen gepubliceerde pagina's en artikelen)*

Rang 50 jaar	Rang eerste 40 jaar	Rang laatste 10 jaar	Auteur	1959-2008 pagina's/ artikelen	1999-2008 pagina's/ artikelen
1	1	-	Jongman (Rieken W.)	441/39	-
2	2	-	Buikhuisen (Wouter)	373/31	-
3	3	9	Bruinsma (Gerben J.N.)	369/33	90/7
4	4	-	Dijk (Jan J.M. van)	270/22	
5	5	10	Bunt (Henk G. van de)	268/24	78/7
6	-	1	Nieuwbeerta (Paul)	266/16	250/15
7	-	2	Bijleveld (Catharina C.J.H.)	218/17	187/14
8	7	-	Leuw (Ed)	196/16	-
9	5	-	Timmerman (Harrie)	192/18	-
10	8	-	Winkel (Frans Willem)	185/14	-
11	-	-	Nijboer (Jan A.)	176/17	-
12	-	-	Haan (Willem J.M. de)	164/13	-
13	9	-	Weringh (Jac. van)	161/15	-
14	10	-	Bianchi (Herman)	154/17	-
15	-	3	Blokland (Arie A.J.)	153/9	153/9
15	-	8	Korf (Dirk Jan)	153/10	99/6
17	-	-	Fijnaut (Cyrille J.C.F.)	141/15	-
18	-	-	Brants (Chrisje H.)	139/10	-
18	-	7	Weerman (Frank M.)	139/9	106/7
20	-	6	Kleemans (Edward R.)	138/13	109/11
21	-	4	Bernasco (Willem)	135/9	119/8
22	-	5	Wittebrood (Karin A.)	131/8	115/7
23	-	-	Fiselier (Jan P.S.)	122/10	-
24	-	-	Junger-Tas (Josine)	108/7	-
25	-	-	Brongersma (Edward)	106/7	-
25	-	-	Moerland (Hans)	106/7	-

* Rangordecijfers op basis van gepubliceerde pagina's

bliceerde artikelen). We vergelijken deze met de top 10 van meest publicerende auteurs over de eerste veertig jaar en de laatste tien jaar. De rangordecijfers zijn gebaseerd op het aantal gepubliceerde pagina's.

Rieken Jongman, Wouter Buikhuisen en Gerben Bruinsma verdelen het goud, zilver en brons als het gaat om het aantal gepubliceerde pagina's. Jongman schreef 441 pagina's vol in 39 artikelen. Hij heeft omgerekend ongeveer twee jaargangen volgeschreven. In de top 10 van meest publicerende auteurs is het laatste decennium

Tabel 3: Top 10 van langstpublicerende auteurs

Rang	Auteur	Aantal jaren in TVC gepubliceerd	Periode
1	Michon (John A.)	38	1959-1997
2	Nijboer (Jan A.)	36	1971-2007
3	Bianchi (Hermanus)	33	1959-1992
4	Leuw (Ed)	31	1972-2003
5	Lissenberg (Ellie)	30	1972-2002
5	Punch (Maurice E.)	30	1974-2004
7	Hoefnagels (Gerardus P.)	29	1960-1989
8	Bruinsma (Gerben J.N.)	28	1979-2007
8	Fijnaut (Cyrille J.C.F.)	28	1976-2004
8	Junger-Tas (Josine)	28	1971-1999

niet veel gewijzigd ten opzichte van tien jaar geleden. De top 5 is zelfs helemaal ongewijzigd ten opzichte van tien jaar geleden. Daarboven, bij de posities 6 tot en met 10, zien we wat wijzigingen doordat enkele sterren van weleer iets zijn gezakt en nieuwe sterren aan het firmament zijn verschenen. Opvallende nieuwe binnenkomers in deze hitparade zijn Paul Nieuwbeerta en Catrien Bijleveld, die tien jaar geleden niet voorkwamen in de top 25 van meest publicerende auteurs over veertig jaar en die nu de zesde respectievelijk zevende positie innemen in het klassement over de hele 50 jaar.

Zoals op basis van het voorgaande verwacht mag worden, wordt de top 10 van meest publicerende auteurs over de laatste tien jaar aangevoerd en gedomineerd door het NSCR. Paul Nieuwbeerta, Catrien Bijleveld en Arjan Blokland voeren hier de lijst aan met respectievelijk 266, 218 en 153 gepubliceerde pagina's in tien jaar.

Het is ook mogelijk de ordening van meest publicerende auteurs te baseren op het aantal gepubliceerde artikelen (in plaats van het aantal gepubliceerde pagina's). Dit levert hier en daar kleine wijzigingen op in de rangordeposities. De lijstaanvoerders over 50 jaar en de laatste tien jaar, Rieken Jongman respectievelijk Paul Nieuwbeerta, blijven echter ongewijzigd.

Behalve veel schrijven, kunnen auteurs ook lang schrijven. En dan bedoelen we niet het aantal woorden dat men nodig heeft om een boodschap over te brengen, maar het aantal jaren dat men in het tijdschrift heeft gepubliceerd. In tabel 3 presenteren we de top 10 van langstpublicerende auteurs. Deze lijst is samengesteld door het aantal jaren te tellen tussen de eerste en laatste publicatie in het tijdschrift.

Het goud, zilver en brons worden hier verdeeld door John Michon (voorheen Universiteit Utrecht, later NSCR), Jan Nijboer (Universiteit Groningen, still going strong) en Herman Bianchi (voorheen Vrije Universiteit). Ook Ed Leuw, Elly Lissenberg en Maurice Punch hebben allen dertig jaar of langer in TvC gepubliceerd. Van deze auteurs zijn Ed Leuw, Jan Nijboer en Herman Bianchi degenen met de

meeste publicatiepagina's in het tijdschrift. Zij bekleden respectievelijk de 8e, 11e en 14e positie in het gehele klassement.

Inhoud van artikelen

De inhoud van de artikelen wordt in zekere mate bepaald door de onderwerpen die de redactie kiest voor de themanummers die twee keer per jaar verschijnen. In de afgelopen tien jaar hadden deze thema's betrekking op verschillende vormen van criminaliteit (o.a. organisatiecriminaliteit, drugshandel), methodische aspecten van criminologisch onderzoek (kwalitatief onderzoek, experimentele criminologie), specifieke dadergroepen (veelplegers, seksuele delinquenten), theoretische perspectieven (bijv. theoretische vernieuwing, biosociale perspectieven) en reacties op criminaliteit (bijv. toezicht en compliance, eigenrichting, criminologie en politie). Al met al zeer gevarieerde thema's.

We hebben de artikelen daarnaast gescreend op *kentheoretische inhoud*. Hierbij zijn vijf categorieën onderscheiden: begripsvormende, theoretische, empirische, methodische en normatieve artikelen. Per artikel zijn maximaal twee waarden toegekend.⁴ Daarnaast is ook het *onderzoeksubject* geduid. De belangrijkste categorieën zijn: 1) juridische aspecten van regelovertreding, 2) empirische condities voor regelovertreding (zowel bevorderend als remmend), 3) regelovertreding (gebeurtenissen en betrokkenen), 4) reacties op regelovertreding en 5) effecten van reacties op regelovertreding.⁵ Ook is een categorie 'meta-onderwerpen criminologie' toegevoegd. Hierin zijn artikelen geplaatst die het vakgebied als zodanig tot onderwerp hebben (of specifieke instituten, beoefenaren, enzovoort).⁶ Daarnaast hebben we de trefwoorden gebruikt die TvC-bibliograaf Loek Razoux Schultz heeft toegekend aan de artikelen. Deze gegevens tezamen geven ons enkele handvatten om de inhoud van de artikelen te beschrijven. De gegevens zijn weergegeven in de tabellen 4 en 5. De inventarisatie van artikelen langs deze lijnen toont ons enkele belangrijke ontwikkelingen. We zien in eerste instantie een (verdere) afname van normatieve beschouwingen in het tijdschrift (een halvering in de laatste tien jaar). Deze trend hangt samen met de gestage afname van juridische bijdragen in het tijdschrift (nog maar 2 procent in de laatste tien jaar), maar ook de niet-juridische normatieve beschouwingen (zoals politieke of ethische bespiegelingen) zijn sterk afgenomen. Een uitzondering hierop vormen de bijdragen van Vlaamse auteurs. Zoals we hiervoor al hebben besproken, zijn Vlaamse auteurs in de afgelopen tien jaar zeer zichtbaar geworden in het tijdschrift. Deze auteurs kiezen door de bank genomen een wat meer contextualiserende benadering van criminaliteitsfenomenen, waarbij bijvoorbeeld resultaten van empirisch onderzoek vaker ook in een politiek en juridisch kader worden geplaatst. (In veel gevallen vormen deze beschouwingen echter niet de kern van het artikel, waardoor we deze artikelen niet als 'normatief' hebben gelabeld.)

4 Dit betekent dat ook in tabel 4 de percentages niet optellen tot 100.

5 Categorie 2 is vaak (maar niet altijd) synoniem voor verklarend onderzoek, categorie 3 is vaak (maar niet altijd) synoniem voor beschrijvend onderzoek.

6 Zie Rovers (1999) voor een nadere toelichting op deze indelingen.

Tabel 4: Inhoud: kentheoretische inhoud en object van studie

	1959- 1968	1969- 1978	1979- 1988	1989- 1998	1999- 2008
Kentheoretische inhoud (%)*					
begripsvorming/definitiekwesties	14	4	7	13	6
theorieën/verklaringen	26	18	37	27	30
empirisch onderzoek	46	68	56	55	58
methoden van kennisverwerving	5	17	21	18	21
(ov.) normatieve beschouwingen	41	22	21	25	12
overige	3	0	0	0	0
Object van studie (%)*					
juridische aspecten van regelovertreding	13	7	7	5	2
(emp.) condities voor regelovertreding: bevorderend	28	15	21	12	24
(emp.) condities voor regelovertreding: remmend	8	2	9	10	8
<i>regelovertreding:</i>					
<u>gebeurtenissen en betrokkenen</u>	<u>30</u>	<u>41</u>	<u>36</u>	<u>46</u>	<u>38</u>
gebeurtenissen/plegen	16	17	10	27	24
plegers	16	26	19	17	10
slachtoffers	1	1	6	6	4
<u>reacties op regelovertreding</u>	<u>37</u>	<u>37</u>	<u>41</u>	<u>39</u>	<u>19</u>
van overheid/strafrechtapparaat	34	29	26	29	13
van slachtoffers	0	1	4	1	4
van overigen	2	6	9	4	0
effecten van reacties op regelovertreding	2	7	5	2	7
meta-onderwerpen criminologie	8	10	13	7	8
overige onderwerpen	1	1	1	2	1

* Percentages tellen niet op tot 100

Een tweede ontwikkeling die we signaleren, betreft de sterke toename van artikelen waarin criminaliteitsveroorzakende factoren onderwerp van onderzoek zijn. Bijna een kwart van de artikelen ging hierover (tegen 12 procent in de jaren negentig). Deze trend vooral valt te verklaren door de sterk toegenomen aandacht voor fenomenen als recidive en levenslooponderzoek. Vooral de prominent aanwezige auteurs van NSCR-huize hebben veel onderzoek gepresenteerd naar factoren die samenhangen met levensloopontwikkelingen in de criminaliteit. Echter, ook veel andere auteurs hebben over dit vraagstuk geschreven.

Een derde ontwikkeling is de sterke afname van artikelen waarin reacties op criminaliteit centraal staan, in het bijzonder van het strafrechtapparaat. Het betreft hier artikelen waarin allerhande strafrechtelijke interventies onderwerp van studie zijn. Het is opvallend te constateren dat hierover zo weinig artikelen gepubliceerd zijn, vooral als men bedenkt dat het debat over effectieve interventies ('What Works')

Tabel 5: Top 15 van meest toegekende trefwoorden in 50 jaar, vergeleken met top 10 over eerste 40 en laatste 10 jaar

Rang 50 jaar	Rang eerste 40 jaar	Rang laatste 10 jaar	Trefwoord	Aantal vermeldingen in 50 jaar
1	1	1	jeugdcriminaliteit	47
2	4	3	politie	34
3	2	14	drugs	32
4	3	8	slachtoffers	29
5	-	2	recidive	19
6	-	3	zedendelicten	15
7	-	5	gewelddelicten	14
7	7	-	jongeren	14
7	5	-	klassenjustitie	14
7	-	8	terbeschikkingstelling	14
7	7	-	zelfrapportage	14
12	9	-	biocriminologie	13
12	10	-	theorievorming	13
12	5	-	vrouwencriminaliteit	13
15	12	14	criminologie	12
-	10	-	voetbalvandalisme	11
-	-	5	bedrijven	8
-	-	5	wapens	8
-	-	8	vuurwapens	6
-	-	8	diamanten	5
-	-	8	mensenhandel	5
-	-	8	mensensmokkel	5

de afgelopen tien jaar een belangrijk stempel heeft gedrukt op het vakgebied van de criminologie.

Een vierde ontwikkeling baseren we op de trefwoorden die Razoux Schultz aan de artikelen heeft ‘gehangen’. De afgelopen tien jaar hebben bepaalde ‘onderwerpen’ aan populariteit gewonnen, terwijl andere in populariteit gedaald zijn: populaire onderwerpen in de laatste tien jaar zijn onder meer geweld, recidive (levensloop-criminologie), zedendelinquentie en diverse vormen van georganiseerde criminaliteit. Onderwerpen die we (veel) minder dan voorheen zien, zijn bijvoorbeeld drugs en drugshandel (ondanks het themanummer in 2006), klassenjustitie, slachtoffer-schap en (ondanks een themanummer in 2007) theorievorming.

Opvallend is verder, hoewel we dit niet kunnen kwantificeren, dat een groot aantal empirische artikelen vooral beschrijvend van aard is. Het betreft hier dus artikelen waarin een bepaald fenomeen op kenmerken (in de empirie) wordt beschreven. Het gaat hierbij enerzijds om onderzoek waarin meettechnische vraagstukken aan de

orde zijn (welke resultaten krijg je met welke meting?) en anderzijds om onderzoek waarin weliswaar verbanden worden onderzocht, maar niet op een theoriegestuurde manier. Een deel van het levensloop-/recidiveonderzoek is van deze aard: beschrijving van recidive en koppeling aan bijvoorbeeld demografische en andersoortige variabelen.

Literatuurverwijzingen

In de loop der jaren is het aantal geciteerde titels per artikel gestaag toegenomen (zie figuur 1). Werden in de jaren zestig gemiddeld genomen nog 8 titels per artikel geciteerd, in het afgelopen decennium waren dit er al 25 per artikel. De verhouding tussen geciteerde Nederlandstalige en Engelstalige titels lijkt per decennium om te draaien (zie figuur 2). Was er tot halverwege de jaren tachtig nog sprake van een opmars van de Engelse titels en een daling van het aantal Nederlandse titels waarnaar werd verwezen, vanaf toen tot en met halverwege jaren negentig draaide dat weer om. De laatste tien jaar neigen de auteurs weer naar Engelstalige literatuur en bedraagt het aantal geciteerde Engelstalige titels anderhalf maal zoveel als het aantal Nederlandse titels; meer specifiek ongeveer 60 procent tegen 40 procent. Verwijzingen naar titels in andere talen (zoals Frans en Duits) komen nauwelijks meer voor.

Wanneer we tabel 6 in ogenschouw nemen, wordt duidelijk welke auteurs het meest geciteerd zijn. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen het aantal vermeldingen in de laatste 50 jaar, afgezet tegen het aantal vermeldingen in de eerste 40 jaar en de laatste tien jaar.

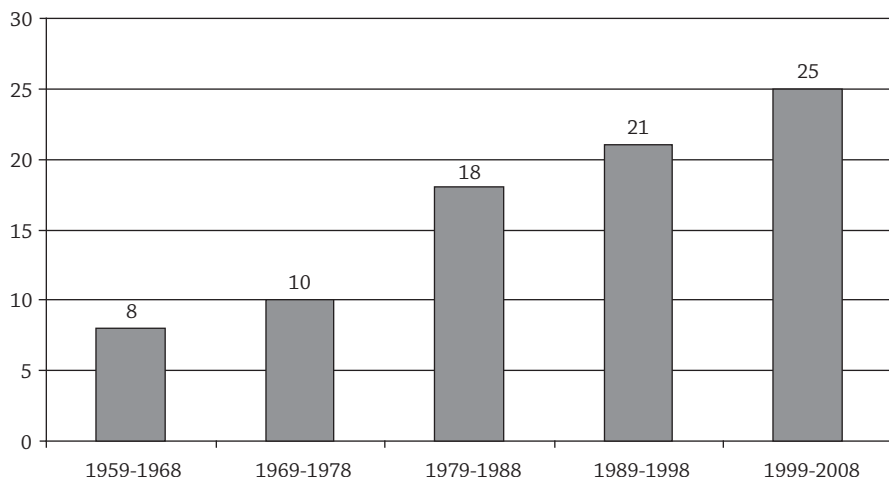
Travis Hirschi voert deze lijst aan met 152 vermeldingen, gevolgd door Jan van Dijk met 145 vermeldingen. Ook de derde en vierde plaats zijn voor Nederland weggelegd, respectievelijk voor Gerben Bruinsma (142 vermeldingen) en Josine Junger-Tas (138 vermeldingen). De vijfde plaats, ten slotte, is ingeruimd voor David Farrington, met 113 vermeldingen.

Als we de laatste tien jaar bekijken, verandert de top 5 van meest geciteerde auteurs spectaculair. Farrington heeft met name het laatste decennium aan populariteit gewonnen en komt als eerste op de lijst met 82 citaties. Hij wordt gevolgd door Henk van de Bunt (63 maal geciteerd) en op de derde plaats door Rolf Loeber (60 maal geciteerd). De vierde en vijfde plek zijn voor respectievelijk Robert Sampson (55 maal) en Terrie Moffitt (47 maal). Overigens zijn 14 van de 25 meest geciteerde auteurs over de laatste 50 jaar Nederlanders. Er staan drie vrouwen op deze lijst: naast Terrie Moffitt moeder en dochter Junger (-Tas).

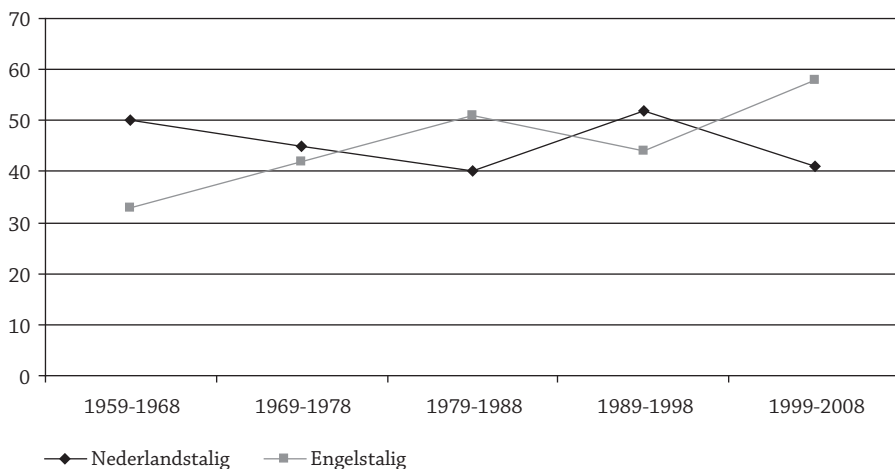
Een blik op de top 15 van meest geciteerde boeken en rapporten van de laatste 50 jaar (tabel 7), leert ons dat Hirschi (1969) wederom een onbetwiste lijstaanvoerder is met 60 citaties.

Overigens bestrijkt hij (als mede-auteur) ook de tweede plek met Gottfredson (1990) met 37 citaties (1990). De derde plek is weggelegd voor Robert K. Merton (1957) met 33 citaties en tot slot Sutherland (1934, 25 citaties) en Cornish en Clarke (1986; 25 citaties). Het eerste Nederlandstalige werk is van Fiselier, zevende op de lijst (23 citaties). Franke e.a. (1991) besluit deze top 15 met 18 citaties. Opvallend

Figuur 1: Aantal geciteerde titels per artikel

Figuur 2: Taal van geciteerde titels (% Engels- en Nederlandstalige verwijzingen)

is de leeftijd van de geciteerde boeken en rapporten; het meest recente werk op deze lijst is van Fijnaut e.a. en komt uit 1996. Dit is ook de enige nieuwe binnenkomer in de top 10 ten opzichte van tien jaar geleden. De citerende auteurs kennen blijkbaar hun klassiekers. Of: het duurt kennelijk even voordat studies in het collectieve geheugen van criminologen verschijnen.

Van de wetenschappelijke tijdschriften waarnaar verwezen wordt, is het TvC zelf veruit favoriet. Dit gold voor de eerste 40 jaar en ook voor de laatste tien jaar. *Criminology* en *British Journal of Criminology* volgden de laatste tien jaar op de 2e en 3e plaats. Het relatief nieuwe tijdschrift *Journal of Quantative Criminology*, dat voorheen niet in de lijsten voorkwam, is nu het 6e meest geciteerde tijdschrift in TvC.

Tabel 6: Top 25 van meest geciteerde auteurs over 50 jaar, vergeleken met top 10 over eerste 40 en laatste 10 jaar

Rang 50 jaar	Rang eerste 40 jaar	Rang laatste 10 jaar	Auteur	Aantal vermeldingen 1959-2008	Aantal vermeldingen 1999-2008
1	1	7	Hirschi (Travis)	152	43
2	3	9	Dijk (Jan J.M.)	145	37
3	5	6	Bruinsma (Gerben J.N.)	142	45
4	2	-	Junger-Tas (Josine)	138	-
5	-	1	Farrington (David P.)	113	82
6	3	-	Buikhuisen (Wouter)	111	-
7	7	9	Braithwaite (John)	110	37
8	6	-	Jongman (Riekent W.)	108	-
9	-	2	Bunt (Henk G. v.d.)	105	63
10	10	-	Bovenkerk (Frank)	83	-
11	-	-	Haan (Willem J.M.)	80	-
12	-	8	Gottfredson (Michael R.)	79	38
13	-	4	Sampson (Robert J.)	74	55
14	8	-	Junger (Marianne)	69	-
15	-	-	Clarke (Ronald V.G.)	68	-
15	-	3	Loeber (Rolf)	68	60
17	-	-	Leuw (Ed)	66	-
18	-	-	Sutherland (Edwin H.)	62	-
19	-	-	Fijnaut (Cyrille J.C.F.)	61	-
20	-	-	Franke (Herman J.)	60	-
21	9	-	Eysenck (Hans J.)	57	-
22	-	-	Foucault (Michel)	53	-
23	-	-	Merton (Robert K.)	52	-
23	-	5	Moffitt (Terrie E.)	52	47
25	-	-	Hindelang (Michael J.)	49	-
25	-	-	Laub (John H.)	49	-

In tabel 8, een overzicht van meest geciteerde artikelen in 50 jaar TvC, voeren Cohen en Felson de lijst aan met hun klassieke artikel over criminaliteit als routineactiviteit uit 1978 (23 citaties). De tweede plek is voor Moffitt (1993; 16 citaties) en de derde plek is voor Jongman (1976; 12 citaties). Sykes & Matza (1957; 12 citaties) en Van der Heiden e.a. (1995; 10 citaties) sluiten de top 5. Een derde van deze artikelen is Engelstalig. Bij de boeken was dat ongeveer het dubbele. Eerder gaven we al aan dat de laatste 10 jaar een toename is te zien van Engelstalige citaties ten opzichte van Nederlandstalige citaties en deze internationale verankering blijkt ook uit deze tabellen. Overigens zien we in deze tabel dat 9 van de 15 bronartikelen eerder in

Tabel 7: Top 15 van meest geciteerde boeken en rapporten 1959-2008: rangpositie, aantal vermeldingen en aangehaald werk*

Rang	Aantal	Auteur/titel	Jaar**
1	60	Hirschi, T. <i>Causes of Delinquency</i> .	1969
2	37	Gottfredson, M.R. & Hirschi, T. <i>A General Theory of Crime</i> .	1990
3	33	Merton, R.K. <i>Social Theory and Social Structure</i> .	1957
4	25	Sutherland, E.H. & Cressey, D.R. <i>Principles of Criminology</i> .	1934
4	25	Cornish, D.B. & Clarke, R.V.G. (eds.) <i>The Reasoning Criminal</i> .	1986
6	24	Foucault, M. <i>Surveiller et punir (verschillende talen)</i>	1975
7	23	Cloward, R.A. & Ohlin, L.E. <i>Delinquency and Opportunity</i> .	1960
7	23	Fiselier, J.P.S. <i>Slachtoffers van delicten</i> .	1978
7	23	Becker, H.W. <i>Outsiders</i> .	1963
10	22	Fijnaut, C.J.C.F. et al. <i>Inzake opsporing</i> .	1996
11	20	Ministerie van Justitie. <i>Samenleving en criminaliteit</i> .	1985
12	19	Braithwaite, J. <i>Crime, Shame and Reintegration</i> .	1989
12	19	Bruinsma, G.J.N. <i>Criminaliteit als sociaal leerproces</i> .	1985
12	19	Junger-Tas, J. <i>Jeugd delinquentie</i> .	1983
15	18	Junger, M. <i>Delinquency and Ethnicity</i> .	1990
15	18	Franke, H. et al. <i>Alledaags en ongewoon geweld</i> .	1991

* Alle citaties uitgezonderd de citaties waarin één of meer van de auteurs (van een artikel) voorkomen als auteur in het geciteerde werk.

** Bij meerdere drukken: meest genoemde druk.

TvC verschijnen. Het lijkt erop dat het tijdschrift een bron van inspiratie vormt voor toekomstige auteurs.

Tot slot waren we nieuwsgierig naar auteurs die graag naar zichzelf verwijzen als bron van wijsheid. Gemiddeld één op de twaalf literatuurverwijzingen betreft een zelfcitatie. Het aantal zelfcitaties neemt de laatste decennia ook toe. We hebben de auteurs geordend naar het maximaal aantal zelfcitaties in één artikel. Tabel 9 presenteert de top 10 van auteurs die in één artikel het vaakst naar zichzelf verwezen. Adrian Raine spant de kroon met 16 verwijzingen naar 'Moi'. Volgend vinden we Paul Ponsaers op een goede tweede plaats, direct gevolgd door Frank van Gemert en Willem de Haan die elk 9 maal op zichzelf terugrijpen. Ook Lex Cachet, Jan van Dijk, Frits Frenkel, Dirk Korf en Gerben Bruinsma putten ooit royaal uit eigen werk. Wat verder opvalt, is dat het hierbij in de meeste gevallen om vrij recente artikelen gaat (bijna allemaal van de laatste tien jaar). De neiging om meer literatuurverwijzingen op te nemen lijkt zich dus ook te vertalen in een groter aantal zelfcitaties.

Tabel 8: Top 15 van meest geciteerde artikelen 1959-2008: rangpositie, aantal vermeldingen en aangehaald werk*

Rang	Aantal	Auteur, titel, tijdschrift of boek	Jaar
1	23	Cohen, L.E. & Felson, M.. Social Change and Crime Rates Trends: A Routine Activity Approach. <i>American Sociological Review</i> , 44, 588.	1978
2	16	Moffitt, T.E. Adolescence-Limited and Life-Course Persistent Antisocial Behavior: A Developmental Taxonomy. <i>Psychological Review</i> , 100, 674.	1993
3	12	Jongman, R.W. & Schilt, T. Gelet op de persoon van de verdachte. <i>Tijdschrift voor Criminologie</i> , 18, 273.	1976
3	12	Sykes, G.M. & Matza, D. Techniques of Neutralization; A Theory of Delinquency. <i>American Sociological Review</i> , 22, 664.	1957
5	10	Heiden, P.G.M. van der e.a. Self-report delinquentieschalen zijn nog steeds betrouwbaar: een reactie op de studies van Bruinsma. <i>Tijdschrift voor Criminologie</i> , 37, 71.	1995
5	10	Maas-de Waal, C.J. & Stuyling de Lange, J. Selectiviteit in de rechtsgang van buitenlandse verdachten behorende tot etnische groepen. <i>Tijdschrift voor Criminologie</i> , 33, 87.	1989
7	9	Bruinsma, G.J.N. De test-hertest betrouwbaarheid van de self-report methode. <i>Tijdschrift voor Criminologie</i> , 33, 245.	1991
7	9	Bruinsma, G.J.N. De test-hertest betrouwbaarheid van het meten van jeugdcriminaliteit. <i>Tijdschrift voor Criminologie</i> , 36, 218.	1994
7	9	Eshof, P. van den & Weimar, E.C.J. Moord en doodslag in Nederland; Nederlandse gegevens in internationaal perspectief. <i>Justitiële verkenningen</i> , 17, 8.	1991
7	9	Haan, W.J.M. de. Allochtonen en autochtonen; gelijkheid en verschil in cultuur en criminaliteit. <i>Justitiële verkenningen</i> , 1990, 29.	1990
11	8	Clarke, R.V.G. & Cornish, D.B.. Modelling offenders Decisions; a Framework for Research and Policy. <i>Crime & Justice</i> , 6, 147.	1985
11	8	Bruinsma, G.J.N. De methode van zelfrapportage van delicten. <i>Tijdschrift voor Criminologie</i> , 26, 295.	1984
11	8	Buikhuisen, W & Jongman, R.W. Typen jeugddelinquentie: een empirisch onderzoek. <i>Tijdschrift voor Criminologie</i> , 10, 105.	1968
11	8	Hezewijk, R. van & Bruinsma, G.J.N. Vrouwencriminaliteit: de achilleshiel van de criminologie. <i>Tijdschrift voor Criminologie</i> , 21, 221.	1979
11	8	Jongman, R.W. Verborgene criminaliteit en sociale klasse. <i>Tijdschrift voor Criminologie</i> , 13, 141.	1971
11	8	Merton, R.K. Social Structure and Anomie. <i>American Sociological Review</i> , 3, 672.	1938

* Alle citaties uitgezonderd de citaties waarin één of meer van de auteurs (van een artikel) voorkomen als auteur in het geciteerde werk.

Tabel 9: Auteurs naar zelfcitaties: top 10 van auteurs die in één artikel het vaakst naar zichzelf verwezen (periode 1959-2008)

Rang	Auteur	Aantal zelfcitaties in artikel	Jaar
1	Raine (Adrian)	16	2005
2	Ponsaers (Paul)	10	2004
3	Gemert (Fransiscus H.M. van)	9	2002
3	Haan, (Wilhelmus J.M. de)	9	2003
5	Cachet (Alex)	8	1993
5	Dijk (Jan J.M. van)	8	1997
5	Frenkel (Frits E.)	8	1965
5	Korf (Dirk J.)	8	2006
8	Bruinsma (Gerben J.N.)	7	1986
8	Dunkel (Frieder)	7	1992

De oudjes doen het nog best

Na zijn inventarisatie van 40 jaar TvC concludeerde Rovers dat auteurs van zeer uiteenlopende signatuur het tijdschrift vullen (Rovers, 1999). De meerderheid van de auteurs kwam toen van buiten de traditionele criminologische instituten. Dit gegeven is in de afgelopen tien jaar niet veranderd, ondanks het feit dat één instituut, het NSCR, een zwaar stempel is gaan drukken. Het tijdschrift heeft in de voorbije tien jaar zijn sterke empirische oriëntatie behouden. Dit blijkt onder andere uit het feit dat artikelen met een juridische strekking nauwelijks nog de inhoudsopgave van het tijdschrift halen.

Er is in de afgelopen jaren veel geschreven over recidive en levensloopcriminologie. Dit kunnen we ook afleiden uit de auteurs die de laatste jaren vaak geciteerd zijn. Hieronder vinden we opvallend veel 'levensloopcriminologen', zoals Farrington, Loeber, Sampson en Moffitt. Geweld, seksuele delicten en uiteenlopende vormen van georganiseerde criminaliteit waren in de afgelopen tien jaar ook prominent in het tijdschrift vertegenwoordigd, terwijl andere thema's, zoals drugs en drugshandel, klassenjustitie en slachtofferschap wat meer naar de achtergrond zijn verdwenen.

Artikelen worden steeds vaker door meer dan één auteur geschreven. Het aantal artikelen dat door drie of meer auteurs wordt geschreven is in de afgelopen tien jaar bijna verdubbeld, een trend die we ook in de Engelstalige tijdschriften terugzien. De Nederlandse criminologie blijft sterk georiënteerd op deze literatuur: het aandeel Engelstalige publicaties dat wordt geciteerd blijft toenemen, terwijl verwijzingen naar bijvoorbeeld Frans- en Duitstalige publicaties nauwelijks meer voorkomen.

In de achtergronden van de auteurs zijn de laatste jaren ook enkele belangrijke wijzigingen waar te nemen. Zo is het aantal vrouwelijke auteurs spectaculair toegenomen. Ook zijn er veel meer Vlaamse criminologen in het tijdschrift gaan schrijven.

ven. Daarnaast zien we in toenemende mate auteurs die criminologie als 'brondiscipline' hebben.

Rieken Jongman blijft net als tien jaar geleden de lijst aanvoeren van meest publicerende auteurs in het tijdschrift. Om hem in te halen moet Gerben Bruinsma nog 72+1 pagina's in dit tijdschrift schrijven. John Michon is met 38 jaar de langst publicerende auteur in het tijdschrift. Als Jan Nijboer hem wil inhalen moet hij nog heel even doorgaan. Met de redactie van dit nummer komt hij alweer twee jaar dichterbij.

In de inhoud van artikelen zien we een afname van normatieve beschouwingen en artikelen over reacties op criminaliteit tegenover een toename van artikelen over criminaliteitsveroorzakende factoren. Onderwerpen als geweld, recidive, zedenmisdriven en georganiseerde criminaliteit zijn meer in de belangstelling gekomen. Drugs, slachtofferschap, klassenjustitie en theorievorming zijn minder populair geworden. Ten slotte valt op dat een groot aantal empirische artikelen vooral beschrijvend van aard is.

Auteurs verwerken steeds meer literatuurverwijzingen in hun artikelen, een trend die al enkele tientallen jaren aan de gang is en nog doorzet. Travis Hirschi blijft, net als tien jaar geleden, de meest geciteerde auteur in het tijdschrift. Zijn *Causes of Delinquency* voert de lijst van meest geciteerde boeken aan. Jan van Dijk heeft Josine Junger-Tas van de tweede plaats verstiten en is daarmee de meest geciteerde Nederlandse criminoloog in het tijdschrift geworden. In de hitlijsten van meest geciteerde werken zijn niet heel veel wijzigingen waar te nemen ten opzichte van tien jaar geleden. Alleen het rapport van de onderzoeksgroep Fijnaut, *Inzake opsporing*, is nieuw binnengekomen in de top 10 van meest geciteerde boeken/rapporten.

Literatuur

Rovers, B. (1999). Veertig jaar (Nederlands) Tijdschrift voor Criminologie in cijfers: 1959-1998. *Tijdschrift voor Criminologie*, 41(2), 123-137.